

FORMAREA PROFESIONALĂ A JUDECĂTORILOR - DREPT SAU OBLIGAȚIE?

Jud. drd. Maria-Roxana MUNTEAN

Abstract: *The article highlights the importance of the professional training of judges to ensure a quality act of justice in a state of law and emphasizes the need for judges to learn not only professional legal aspects, but also those related to court management and international cooperation to achieve this goal. The goal of developing the fundamental skills of the profession of judge is achieved in several stages that are presented in the article. The methods of training candidates for the position of judge or judges throughout their career cannot be classified, as they are extremely varied in the member states, and the stimulation of professional training programs throughout their career is also done through other financial components of the remuneration European judges which, although not part of the salary, represent important material benefits. The article concludes that the professional training of judges is both their right and their obligation.*

Keywords: *independence, initial training, continuing training, competence, good reputation.*

1. Considerații introductive

România s-a numărat printre cele zece state membre care a semnat Carta Socială Europeană revizuită. Prin Legea nr. 74/1999, Carta, adoptată la Strasbourg la 3 mai 1961, a fost ratificată de țara noastră. În Partea I la punctul 10 din acest document de referință în materia drepturilor sociale, se prevede obligația statelor semnatare de a asigura mijloacele corespunzătoare de formare profesională. Mai mult, cel dintâi articol ce instituie dreptul la muncă, impune părților semnatare angajamentul de a asigura sau facilita o „orientare, formare și readaptare profesională corespunzătoare”. Acest angajament revine și în privința respectării dreptului la protecție al persoanelor cu handicap ori a copiilor și tinerilor. Obligațiile specifice în vederea garantării efectivității dreptului la formare profesională sunt enumerate la articolul 10 din Cartă.

Legea nr. 74 din 3 mai 1999 nu enumeră printre articolele cu privire la care România se consideră legată și articolul 10 din Partea a II-a a Cărții, dar stabilește că Statul român acceptă Partea I ca o declarație ce determină obiectivele asumate.

Comitetul European pentru Drepturile Sociale a interpretat conținutul articolului 10 ca incluzând formarea inițială, respectiv învățământul general, profesional, universitar ori superior neuniversitar, ce sunt asimilate pregătirii profesionale în măsura în care le permite studenților să dobândească cunoștințele și aptitudinile necesare exercitării unei profesii, precum și formarea și educația profesională continuă.

Europa a fost în permanență preocupată de cariera magistraților, apreciată ca afectând calitatea actului de justiție, iar preocupările s-au concretizat în dezvoltarea unor rețele pentru schimburi de informații în vederea îmbunătățirii sistemelor naționale și europene de formare. În acest sens, în capitolul dedicat formării judecătorilor din Nota explicativă ce însoțește Declarația de la Bordeaux, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni și cel al Procurorilor Europeni au subliniat că „cel mai înalt nivel al aptitudinilor profesionale este una din condițiile prealabile încrederii publice atât în judecători, cât și în procurori, și pe care își fundamentează, în principal, rolul și legitimitatea. Formarea profesională adecvată joacă un rol crucial din moment ce permite îmbunătățirea activității acestor două categorii de protagoniști ai justiției, astfel sporind calitatea actului de justiție în ansamblu”. Tot aici este subliniată importanța ambelor forme de pregătire profesională, inițială și continuă, care să vizeze nu doar aspecte profesionale juridice, dar și cele ce privesc managementul instanțelor și cooperarea internațională a judecătorilor.

Apreciem că formarea profesională a judecătorilor depășește granițele articolului 10 și nu poate fi dedusă nici din Cartă, dar nici din Legea nr. 1/2011 a educației naționale, noțiunea fiind una specifică atât din punct de vedere teleologic, cât și din punct de vedere instituțional.

2. Formarea inițială a judecătorilor – garanție a unei justiții independente

Scopul formării inițiale este crearea competențelor și calificării necesare exercitării funcției de judecător prin instruirea specialiștilor cu studii juridice superioare în cadrul unei instituții speciale organizate cu scopul de a realiza formarea inițială a judecătorilor și procurorilor. În cuprinsul Regulamentului Institutului Național al Magistraturii¹, se prevede în mod expres la art. 1 alin. (5) că „Institutul nu face parte din sistemul național de învățământ și educație și nu este supus dispozițiilor legale referitoare la acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor”.

¹ Regulamentul Institutului Național al Magistraturii, din 25.05.2023, face parte integrantă din Hotărârea nr. 92/2023 a Consiliului Superior al Magistraturii, text în vigoare de la 08.06.2023, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 499 din 08 iunie 2023.

Așadar, din punct de vedere instituțional, formarea judecătorilor în România este realizată în cadrul Institutului Național al Magistraturii, iar obiectivul dezvoltării competențelor fundamentale profesiei de judecător este atins în mai multe etape.

Prima etapă în formarea inițială este aceea a evaluării candidaților prin organizarea concursului de admitere. Cea de-a doua etapă este cea de acumulare a competențelor pe parcursul celor câteva luni până la 3 ani de studii, iar ultima etapă este cea a evaluării finale destinată verificării dobândirii respectivelor competențe.

În cele ce urmează vom detalia cea de-a doua etapă în formarea inițială, respectiv cea de „pregătire teoretică și practică a auditorilor de justiție pentru a deveni judecători și procurori”², etapă ce diferă în funcție de modalitatea de admitere în profesie, respectiv prin Institutul Național al Magistraturii (în continuare, INM) sau admitere directă în magistratură.

Așadar, auditorii de justiție, titlatură purtată de cursanții INM, efectuează o pregătire continuă de 3 ani, pentru ca, la finalul studiilor, să opteze pentru posturile de judecător stagiar. Programul de formare inițială a auditorilor de justiție cuprinde conferințe, seminare și stagii de practică, cu discipline de studiu și durată aprobate de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii.

Auditorii de justiție beneficiază de un statut special, dispozițiile privind incompatibilitățile și interdicțiile judecătorilor aplicându-li-se în mod corespunzător și acestora, inclusiv cele privind obligația de a păstra confidențialitatea lucrărilor și secretul deliberărilor. Totodată, pe perioada studiilor, auditorii beneficiază de o indemnizație ce are natura și regimul juridic al unui drept salarial, iar perioada în care au avut calitatea de auditori de justiție constituie vechime în funcția de judecător, cu condiția promovării examenului de absolvire a INM.

Pe lângă drepturile de natură salarială, asistență medicală, concedii și indemnizații de asigurări sociale de sănătate, auditorii de justiție sunt pasibili de sancțiuni disciplinare pentru abaterile de la îndatoririle legale și regulamentare ce le revin³. Consiliul Științific al INM este organul responsabil de efectuarea cercetării prealabile și de aplicarea sancțiunilor disciplinare.

Ultima etapă în formarea inițială realizată de Institutul Național al Magistraturii este cea a testării psihologice și a examenului de absolvire susținute după cel de-al treilea an de formare. Testarea psihologică, în fața unei comisii alcătuite din

² Art. 25 din Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, ce a intrat în vigoare în 16 decembrie 2022.

³ Potrivit art. 31 alin. (2) din Legea nr. 303/2022, „Constituie abateri disciplinare: a) atitudinile care aduc atingere bunelor moravuri sau ordinii publice, atitudinile ireverențioase față de colegi, personalul de instruire și de conducere al Institutului Național al Magistraturii, precum și față de persoanele cu care intră în contact în perioada cursurilor; b) absențele nemotivate de la activitățile obligatorii stabilite prin programul de formare, dacă acestea depășesc 8 ore într-o lună; c) faptele prevăzute la art. 271 lit. a), c), i), k), l), m) și p), dispoziții care se aplică în mod corespunzător”.

trei psihologi, se realizează pe baza unei metodologii aprobate de Consiliul Superior al Magistraturii (în continuare, CSM) în urma căreia auditorii abțin calificativul „apt” sau „inapt”. Acest din urmă calificativ poate fi contestat, urmând ca auditorul să fie evaluat de o comisie alcătuită din cinci psihologi care va acorda un calificativ definitiv.

Opinăm că evaluarea psihologică a auditorilor de justiție, atât în cadrul etapei de admitere în profesie, cât și în etapa finală de verificare a dobândirii competențelor necesare exercitării profesiei de magistrat este esențială și deosebit de valoroasă pentru ansamblul sistemului judiciar. Trebuie subliniate, în opinia noastră, și pârghiile legale avute la dispoziție de conducerea din cadrul INM (director, director adjunct, Consiliul științific) pentru înlăturarea temporară, până la o eventuală însănătoșire, sau definitivă a auditorilor de justiție care suferă de o boală psihică. În acest sens, dispozițiile articolului 32 din Legea nr. 303/2022 prevede procedura de urmat în cazul existenței unor indicii că auditorul de justiție suferă de o boală psihică, procedură care se coroborează cu Metodologia aprobată de plenul CSM pentru efectuarea expertizei medicale de specialitate⁴.

În mod predictibil, testarea psihologică nu este singura modalitate de evaluare a auditorilor de justiție în cadrul absolvirii cursurilor de formare inițială în cadrul Institutului. Examenul de absolvire constă în susținerea unor probe scrise la disciplinele drept civil și drept procesual civil, drept penal și drept procesual penal, precum și la disciplina etică și organizare judiciară, examene desfășurate conform unui calendar aprobat de Plenul CSM. Obținerea calificativului „apt” la testarea psihologică și promovarea examenului de absolvire nu sunt suficiente pentru a fi numit în funcția de judecător stagiar de către Secția pentru judecători a CSM, ci este necesară îndeplinirea condiției „bunei reputații”.

Articolul 41 din Legea privind statul judecătorilor și procurorilor prevede că verificările privind îndeplinirea acestei condiții se fac de INM, pe baza documentelor depuse în mod obligatoriu de candidați, respectiv: „a) curriculum vitae care să cuprindă datele de identificare, datele de stare civilă, datele cu privire la studiile absolvite și locurile de muncă anterioare; b) adeverințele eliberate de angajatorii de la locurile de muncă avute în ultimii 3 ani anterior datei susținerii primei probe din cadrul primei etape a concursului care să cuprindă mențiuni privind existența ori inexistența unor eventuale sancțiuni disciplinare, aplicate în această perioadă, pentru care nu a intervenit radierea; c) adeverințe eliberate de unitățile de învățământ superior care să cuprindă mențiuni privind existența ori inexistența unor eventuale sancțiuni disciplinare aplicate în ultimii 3 ani anterior datei susținerii primei probe din cadrul primei etape a concursului, pentru care nu

⁴ Ultima Metodologie privind efectuarea expertizei medicale de specialitate în cazul suspendării din calitatea de auditor de justiție a fost aprobată de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii prin Hotărârea nr. 117 din 28 iunie 2023, disponibilă online pe <https://www.csm1909.ro/ViewFile.ashx?guid=d417c271-cd4f-49ce-bd18-c45d59631b67-InfoCSM> (accesat la 3 martie 2024).

a intervenit radierea; d) adeverințe eliberate de primării și/sau, după caz, de administrațiile financiare de la domiciliile avute în ultimii 3 ani anterior datei susținerii primei probe din cadrul primei etape a concursului, din care să rezulte, dacă este cazul, natura și tipul contravențiilor comise și sancțiunile contravenționale aplicate în această perioadă; e) orice alte înscrisuri pe care candidații le consideră relevante pentru verificarea îndeplinirii condiției bunei reputații”.⁵

Deși opinăm că o bună reputație este esențială pentru păstrarea încrederii în sistemul judiciar și contribuie la o imagine pozitivă a acestuia, exprimăm îndoieli cu privire la modalitatea de verificare a condiției bunei reputații a candidaților și a absolvenților INM. Apreciem că lipsa unor sancțiuni disciplinare ori contravenționale în ultimii 3 ani anterioare susținerii primei probe din cadrul concursului nu poate fi unicul criteriu în stabilirea condiției bunei reputații. În susținerea opiniei noastre, amintim că în Anexa 1 la Raportul Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare (RECJ) privind încrederea publicului și imaginea justiției⁶ se arată că încrederea publicului în instanțe și sistemul judiciar are trei aspecte, printre care se numără încrederea în persoana judecătorului. Or, această încredere se bazează pe caracteristicile personale ale judecătorului și se referă la activitatea și aspectul acestuia, la conduita persoanei, la respectul pe care îl impune, precum și la comportamentul față de alte persoane în diverse circumstanțe.

În ceea ce privește etapa a doua de formare inițială parcursă de judecătorii numiți în urma admiterii în magistratură, și anume aceia care au o vechime în specialitate de cel puțin 5 ani și îndeplinesc condițiile prevăzute de articolul 5 alin. (3) din Legea nr. 303/2022⁷, aceasta se desfășoară după data numirii în funcție și are o durată de 6 luni, perioadă în care judecătorii proaspăt numiți au obligația de a urma un curs de formare profesională în cadrul INM. În acest caz, însă, cursul de formare nu este urmat de o testare a cunoștințelor dobândite, cursanții având deja calitatea de judecători.

Aprecierea îndeplinirii condiției bunei reputații se realizează pentru judecătorii numiți în urma concursului de admitere în magistratură după afișarea rezultatelor definitive ale concursului și înainte de validarea rezultatelor de către Plenul CSM. Criteriile de apreciere, precum și modalitatea de verificare a îndeplinirii condițiilor, este cea valabilă și pentru auditorii de justiție.

⁵ A se vedea dispozițiile art. 32 din Regulamentul din 28 iunie 2023 privind admiterea la Institutul Național al Magistraturii, emis de Consiliul Superior al Magistraturii și publicat în Monitorul Oficial nr. 605 bis din 3 iulie 2023.

⁶ Raportul RECJ privind Proiectul „Încrederea Publicului și Imaginea Justiției” 2017-2018, adoptat în cadrul Adunării Generale, Lisabona, 1 iunie 2018, disponibil pe <https://www.csm1909.ro/ViewFile.ashx?guid=b77ce20f-e5ff-4097-a0d5-de00b816202b-InfoCSM> (accesat la 3 martie 2024).

⁷ Potrivit art. 5 alin. (3) din Legea nr. 303/2022, „Poate fi admisă la Institutul Național al Magistraturii persoana care îndeplinește cumulativ următoarele condiții: a) are cetățenia română, domiciliul în România și capacitate deplină de exercițiu; b) este licențiată în drept; c) nu are antecedente penale și se bucură de o bună reputație; d) cunoaște limba română; e) este aptă, din punct de vedere medical și psihologic, pentru exercitarea funcției”.

Structurile responsabile de formarea profesională inițială pentru judecători în statele membre ale Uniunii Europene sunt variate, existând țări unde sunt organizate Școli speciale cu acest scop, în vreme ce în alte țări cursurile de formare inițială și continuă sunt organizate de Ministerul Justiției ori în cadrul instanțelor.

Așadar, cu titlu de exemplu, potrivit informațiilor preluate de pe portalul european E-justiție⁸ și de pe paginile oficiale ale rețelelor și structurilor de formare din fiecare stat membru, structura responsabilă cu formarea profesională a judecătorilor în Croația este Croatian Judicial Academy. Formarea inițială a judecătorilor și procurorilor este obligatorie și durează un an. Partea teoretică a programului de formare judiciară este aceeași pentru toți însoțitorii Școlii de Stat indiferent de postul candidaților, care pot fi viitori judecători sau viitori procurori, și indiferent de domeniul de drept de care se ocupă în justiție. În cursul pregătirii lor practice, însoțitorii au mentori care le monitorizează munca și îi pregătesc pentru îndeplinirea autonomă, responsabilă, independentă și imparțială a atribuțiilor judiciare. Mai mult, programele de formare profesională continuă sunt organizate anual, dar acestea nu sunt obligatorii.

În schimb, în Letonia, formarea judecătorilor și a personalului instanțelor este o responsabilitate a administrației instanțelor. Inițial, judecătorii sunt numiți pentru o perioadă de 3 ani. Legea obligă fiecare judecător nou numit să participe la programul de formare specială în primul an de activitate, dar nu există alte programe de pregătire continuă obligatorii.

Centrul de formare al Administrației Naționale Judiciare a Republicii Lituania organizează un program special de pregătire introductivă pe care judecătorii nou numiți sunt obligați să îl urmeze în primul an de activitate. Perioada de formare inițială durează 6 săptămâni și este obligatorie pentru persoanele numite pentru prima dată ca judecători ai instanțelor districtuale. Programele de formare continuă sunt obligatorii pentru magistrați. Fiecare judecător sau procuror trebuie să se prezinte la cel puțin o sesiune de formare o dată la 5 ani sau când sunt transferați la o instanță specializată, când li se modifică specializarea ori când reglementarea juridică a relațiilor publice se modifică fundamental. Sesiunile de formare durează între o zi și 5 zile.

Majoritatea statelor membre pregătesc judecătorii prin intermediul unor organisme special organizate în acest scop, existând însă și țări în care programele de pregătire profesională destinate judecătorilor sunt furnizate de Ministerele de resort (Austria, Luxemburg, Slovenia, Finlanda) sau de instanțele superioare (Estonia, Cipru). Formarea judecătorilor și procurorilor reprezintă prioritatea acestor structuri, dar sunt vizați și alți profesioniști din domeniul justiției.

Modalitățile de formare inițială a candidaților pentru funcția de judecător ori a judecătorilor nou numiți nu pot fi clasificate, acestea fiind extrem de variate în

⁸ https://e-justice.europa.eu/120/RO/training_of_justice_professionals.

statele membre. Remarcăm că, în mod surprinzător, există state membre care nu oferă cursuri de formare inițială pentru judecători (Slovenia) ori acestea sunt de doar câteva zile (Cipru, Slovacia).

Apreciem esențial ca modalitățile de instruire a candidaților pentru funcția de judecător să fie mai degrabă din sfera activităților practice, de monitorizare și participare efectivă la activitatea judiciară.

Parte a procesului de formare o constituie și evaluarea finală care, în punctul nostru de vedere, este absolut necesară pentru a se verifica abilitățile și competențele dobândite în cadrul programelor, dar și însușirea cunoștințelor necesare exercitării activității. În această manieră sunt evaluate, deopotrivă, calitatea formării, precum și eficiența programelor de instruire.

La fel ca și România, majoritatea statelor membre pun accentul pe pregătirea practică a judecătorilor nou numiți, astfel că pregătirea practică este parte din cursurile de formare inițială (în Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Grecia, Irlanda, Italia, Spania, Croația, Letonia, Luxemburg, Austria, Țările de Jos, Franța, Polonia, Finlanda și Portugalia) sau constituie singura modalitate de formare (în Cipru și Malta).

3. Formarea continuă a judecătorilor – garanție a unei justiții competente și eficace

Daca programele de formare profesională inițială sunt diverse și depind în mare măsură de modalitatea de accedere în profesie, formarea judiciară continuă este uniformă la nivelul statelor membre, fiecare dintre acestea organizând periodic activități diverse de formare profesională destinate judecătorilor și altor profesii din sistemul judiciar.

În majoritatea țărilor membre, participarea la programele de formare continuă pentru judecători nu este obligatorie, fiecare participant având opțiunea de a se înscrie sau nu la cursuri și seminarii de formare profesională organizate fie la nivel central, fie la nivel descentralizat. Există însă și state membre, printre care se numără și România, în care participarea cu o anumită frecvență la programele de formare este obligatorie (Lituania, Franța, Austria, Polonia, Italia). Astfel, formarea continuă reprezintă un proces complex și un instrument care poate asigura performanța judecătorilor, fiind esențial ca fiecare participant să își poate alege tematica de formare care răspunde cel mai bine nevoilor individuale de însușire ori aprofundare a cunoștințelor din domeniul de interes profesional.

Este demn de amintit că, la nivelul Uniunii, funcționează o rețea de formare judiciară a judecătorilor și procurorilor, înființată din necesitatea diseminării legislației și jurisprudenței unionale pentru a răspunde nevoilor sistemului judiciar de adaptare la creșterea mobilității cetățenilor europeni și, implicit, a necesității specialiștilor de aplicare a dreptului Uniunii Europene. Astfel, Rețeaua Europeană

de Formare Judiciară (The European Judicial Training Network - EJTN) a fost înființată în anul 2000 și „elaborează standarde și programe în materie de formare, coordonează schimburi și programe privind formarea în domeniul judiciar și promovează cooperarea între structurile naționale care asigură formarea judecătorilor și a procurorilor”⁹.

Stimularea parcurgerii programelor de formare profesională pe tot parcursul carierei judecătorilor, chiar și când acestea nu au caracter obligatoriu pentru profesioniștii dreptului ori nu influențează evaluările profesionale periodice, se face și prin alte componente financiare din remunerația judecătorilor europeni care, deși nu fac parte din salariu, reprezintă beneficii materiale importante. Printre acestea se numără posibilitatea de decontare a anumitor cheltuieli efectuate de judecători, cum sunt cele pentru literatura academică¹⁰, pentru formarea profesională specifică, cheltuielile privind călătoriile în interes de serviciu¹¹ ori acelea privind relocarea¹².

Judecătorii români care participă la activitățile de formare profesională continuă organizate de INM beneficiază de suportarea cheltuielilor de cazare și masă din bugetul acestei instituții, drept stipulat de prevederile art. 84 din Legea nr. 303/2022. În schimb, potrivit aceluiași articol, „cheltuielile de transport ale judecătorilor (...) aferente activităților de formare profesională continuă organizate de Institutul Național al Magistraturii se suportă din bugetul instituțiilor unde îndeplinesc funcția de bază”.

Distinct de modalitatea de evaluare a candidaților pentru funcția de judecător și rolul esențial pe care standardul ridicat ale concursului de admitere în profesie îl are pentru construirea unui corp profesional de înaltă calitate, apreciem că evaluarea dinamică profesională a judecătorilor pe tot parcursul carierei acestora

⁹ https://e-justice.europa.eu/122/RO/eu_training_networks_amp_structures (accesat la 3 martie 2024); Pagina oficială a Rețelei Europene de Formare Judiciară poate fi accesată la <https://ejtn.eu/>.

¹⁰ A se vedea în acest sens Secțiunea 5 din Legea nr. 236/1995 a Republicii Ceha privind salariul și alte cerințe legate de îndeplinirea funcțiilor reprezentanților puterii de stat și ale anumitor autorități ale statului și judecători și membri ai Parlamentului European, disponibilă pe <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-236>.

¹¹ A se vedea în acest sens Secțiunea 5 lit. d)-ch), Secțiunea 18 și Secțiunea 32 din Legea nr. 236/1995 a Republicii Ceha privind salariul și alte cerințe legate de îndeplinirea funcțiilor reprezentanților puterii de stat și ale anumitor autorități ale statului și judecători și membri ai Parlamentului European, disponibilă pe <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-236>.

¹² Dispozițiile art. 76 din Legea privind sistemul instanțelor comune, în vigoare în Polonia din 27.07.2001, prevăd dreptul judecătorului transferat în interesul serviciului la rambursarea cheltuielilor de transfer, iar art. 77 alin. (6) din același act normativ stabilește că dacă un judecător este delegat într-un alt oraș decât acela în care se află locul său de muncă și care nu este locul de reședință permanentă a judecătorului, acesta are dreptul de a primi o serie de compensații financiare rezultate din delegare sa, precum: cazare gratuită, rambursarea primei și ultimei călătorii de la reședința permanentă la locul de delegare, o sumă forfetară pentru acoperirea costurilor de deplasare cu transportul local și altele. Text legii este disponibil pe: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-o-ustroju-sadow-powszechnych-16909701>.

este fundamentală. Scopul unui astfel de demers nu vizează doar autodezvoltarea și responsabilizarea persoanelor evaluate, dar și creșterea încrederii publice în calitatea actului de justiție.

Printre indicatorii de evaluare analizați de comisia de evaluare a activității profesionale în legătură cu comportamentul etico-moral al judecătorului, capacitatea de organizare și calitatea lucrărilor realizate, se numără și cel privind îndeplinirea de către judecător a obligației de formare profesională, respectiv disponibilitatea de a participa la programele de formare profesională continuă sau la cele de învățământ profesional ori privind unificarea practicii judiciare. Mai mult, se ține seama și de eventualele participări ale judecătorului la colocvii, conferințe sau publicarea de articole, culegeri de acte normative etc., fără ca lipsa unei astfel de activități să constituie temei pentru depunere.

Esențial de remarcat este faptul că ponderea punctajului pentru indicatorii ce vizează eficiența și calitatea activității reprezintă 80% din punctajul final, restul de 20% revenind indicatorilor privind integritatea și, respectiv, formarea profesională.

4. Concluzii

Este evident că instrumentele pentru realizarea unei formări actuale și adaptate nevoilor reale profesiei de judecător trebuie puse la dispoziția celor interesați, și, pe lângă dezvoltarea competențelor în materia juridică, să promoveze cultura statului de drept, a drepturilor fundamentale, dar și a competențelor personale necesare exercitării depline a profesiei.

Mai mult, în acord cu cele punctate de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni în Avizul Nr. 4 (2003), opinăm că este nu doar esențial, dar și obligatoriu, ca instituțiile însărcinate cu formarea profesională a judecătorilor să aibă caracter autonom, iar specialiștii responsabili cu formarea să fie recrutați de autoritatea judecătorească sau o altă autoritate independentă.

Aplicarea corectă a legii, realizarea unei justiții de înaltă calitate, dar și păstrarea încrederii cetățenilor în actul de justiție, nu se pot realiza decât printr-o educație juridică continuă a judecătorilor, iar rolul formatorilor în asigurarea calității generale a sistemului de justiție este deosebit de important. Cu toate acestea, în mod surprinzător spunem noi, cursurile de formare profesională continuă a judecătorilor sunt uneori considerate ca aducând atingere independenței acestora.¹³

Înțelegem să subliniem și în finalul acestui articol importanța majoră a pregătirii profesionale a judecătorilor pentru realizarea justiției într-un stat de

¹³ Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni a recomandat ca participarea la programele de formare profesională continuă pentru judecători să fie voluntară, iar nu obligatorie. A se vedea OPINION No. 4 OF THE CONSULTATIVE COUNCIL OF EUROPEAN JUDGES (CCJE) TO THE ATTENTION OF THE COMMITTEE OF MINISTERS OF THE COUNCIL OF EUROPE, Strasbourg, 27 Noiembrie 2003, disponibilă pe <https://rm.coe.int/1680747d37>.

drept, având în vedere impactul și consecințele sociale (și nu numai) pe care le au acțiunile sistemului judiciar.

Exercitarea corespunzătoare a îndatoririlor și atribuțiilor judiciare este esențială în asigurarea protecției intereselor tuturor persoanelor, a drepturilor și libertăților fundamentale și asigură menținerea încrederii în sistemul de justiție.

Așadar, judecătorii nu au doar dreptul la formare profesională pe tot parcursul carierei lor în cadrul timpului normal de lucru, fără a fi afectată activitatea judiciară, cu sprijinul instituțiilor responsabile din statele membre, ci și obligația de a se forma profesional continuu și de a-și menține și crește nivelul de competență profesională.

Note bibliografice:

1. Regulamentul Institutului Național al Magistraturii, din 25.05.2023, face parte integrantă din Hotărârea nr. 92/2023 a Consiliului Superior al Magistraturii, text în vigoare de la 08.06.2023, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 499 din 08 iunie 2023.

2. Art. 25 din Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, ce a intrat în vigoare în 16 Decembrie 2022.

3. Potrivit art. 31 alin. (2) din Legea nr. 303/2022, „Constituie abateri disciplinare: a) atitudinile care aduc atingere bunelor moravuri sau ordinii publice, atitudinile ireverențioase față de colegi, personalul de instruire și de conducere al Institutului Național al Magistraturii, precum și față de persoanele cu care intră în contact în perioada cursurilor; b) absențele nemotivate de la activitățile obligatorii stabilite prin programul de formare, dacă acestea depășesc 8 ore într-o lună; c) faptele prevăzute la art. 271 lit. a), c), i), k), l), m) și p), dispoziții care se aplică în mod corespunzător”.

4. Ultima Metodologie privind efectuarea expertizei medicale de specialitate în cazul suspendării din calitatea de auditor de justiție a fost aprobată de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii prin Hotărârea nr. 117 din 28 iunie 2023, disponibilă online pe <https://www.csm1909.ro/ViewFile.ashx?guid=d417c271-cd4f-49ce-bd18-c45d59631b67-InfoCSM> (accesat la 3 martie 2024).

5. A se vedea dispozițiile art. 32 din Regulamentul din 28 iunie 2023 privind admiterea la Institutul Național al Magistraturii, emis de Consiliul Superior al Magistraturii și publicat în Monitorul Oficial nr. 605 bis din 3 iulie 2023.

6. Raportul RECJ privind Proiectul „Încrederea Publicului și Imaginea Justiției” 2017-2018, adoptat în cadrul Adunării Generale, Lisabona, 1 iunie 2018, disponibil pe <https://www.csm1909.ro/ViewFile.ashx?guid=b77ce20f-e5ff-4097-a0d5-de00b816202b-InfoCSM> (accesat la 3 martie 2024).

7. Potrivit art. 5 alin.(3) din Legea 303/2022, „Poate fi admisă la Institutul Național al Magistraturii persoana care îndeplinește cumulativ următoarele condiții: a) are cetățenia română, domiciliul în România și capacitate deplină de exercițiu; b) este licențiată în drept; c) nu are antecedente penale și se bucură de o bună reputație; d) cunoaște limba română; e) este aptă, din punct de vedere medical și psihologic, pentru exercitarea funcției”.

8. https://e-justice.europa.eu/120/RO/training_of_justice_professionals (accesat la 3 martie 2024).

9. https://e-justice.europa.eu/122/RO/eu_training_networks_amp_structures (accesat la 3 martie 2024); Pagina oficială a Rețelei Europene de Formare Judiciară poate fi accesată la <https://ejtn.eu/>

10. A se vedea în acest sens Secțiunea 5 din Legea 236/1995 a Republicii Cehe privind salariul și alte cerințe legate de îndeplinirea funcțiilor reprezentanților puterii de stat și ale anumitor autorități ale statului și judecători și membri ai Parlamentului European, disponibilă pe <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-236> (accesat la 20 aprilie 2024).

11. A se vedea în acest sens Secțiunea 5 lit.d)-ch), Secțiunea 18 și Secțiunea 32 din Legea 236/1995 a Republicii Cehe privind salariul și alte cerințe legate de îndeplinirea funcțiilor reprezentanților puterii de stat și ale anumitor autorități ale statului și judecători și membri ai Parlamentului European, disponibilă pe <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-236> (accesat la 20 aprilie 2024).

12. Dispozițiile art. 76 din Legea privind sistemul instanțelor comune, în vigoare în Polonia din 27.07.2001, prevăd dreptul judecătorului transferat în interesul serviciului la rambursarea cheltuielilor de transfer, iar art. 77 alin.(6) din același act normativ stabilește că dacă un judecător este delegat într-un alt oraș decât acela în care se află locul său de muncă și care nu este locul de reședință permanentă a judecătorului, acesta are dreptul de a primi o serie de compensații financiare rezultate din delegare sa, cum sunt: cazare gratuită, rambursare a primei și ultimei călătorii de la reședința permanentă la locul de delegare, o sumă forfetară pentru acoperirea costurilor de deplasare cu transportul local și altele. Text legii este disponibil pe: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-o-ustroju-sadow-powszechnych-16909701> (accesat în 21 aprilie 2024).

13. Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni a recomandat ca participarea la programele de formare profesională continuă pentru judecători să fie voluntară, iar nu obligatorie. A se vedea OPINION No. 4 OF THE CONSULTATIVE COUNCIL OF EUROPEAN JUDGES (CCJE) TO THE ATTENTION OF THE COMMITTEE OF MINISTERS OF THE COUNCIL OF EUROPE, Strasbourg, 27 Noiembrie 2003, disponibilă pe <https://rm.coe.int/1680747d37> (accesat în 12 ianuarie 2024).